

manibus praelatorum ecclesiasticorum, qui subditis suis debite invigilare, eorumque excessus et errores corrigere neglexerunt. Ubi etiam pontifex ad facilitandum superiorum munus omnem appellationem in correctione morum prohibet, ibi: « Ut autem correctionis et reformationis officium libere exercere valeant, decernimus, ut executionem illorum nulla consuetudo, vel appellatio valeat impedire. »

3. *Item ex sanctis Patribus ac theologis.* — Horrenda sunt, quae de gravissima et periculosissima obligatione superiorum ecclesiasticorum et pastorum animarum scribunt sancti Patres et theologi, inter quos Avila, doctrina et virtute suo tempore celeberrimus theologus dicere non dubitavit: « Tanta est obligatio pastorum animarum, ut si tertiam tantum partem re ipsa adimplerent, ab omnibus sancti reputarentur, et tamen si hac contenti sunt, damnationem non evadent. » Et sanctus Chrysost. Homil. 34, ad Hebr. apud Barbos. p. 1, de Offic. et potest. episc. tit. I, cap. vi, n. 23, dicere non est veritus: « Miror, si potest salvari aliquis rectorum. » Et in Acta apost. apud Strein. in hanc regulam n. 1, de episcopis tanquam supremis praelatis et animarum pastoribus in specie scribere ausus est: « Non multos episcopos salvari, eo quod difficillimum sit, tot animarum sibi commissarum bonam et sufficientem rationem reddere. » Ut proin mirum sit, et merito cum aliis sanctis Patribus Sanctus Chrysostomus miretur, tamen aliquos ambire tam periculosum munus superiorum, imo, ut ait loc. cit. S. Chrysost. « Aliquos etiam concurrere et praecipitare semetipsos in tantam molem et difficultatem regiminis. » Caeterum ex dictis facile eruitur verus sensus regulae; Nam

4. *Verus sensus regulae quis?* — Resp. II. Verus sensus regulae est: « Gravissima, et tanta est pastorum animarum obligatio invigilandi subditis sibi concreditis, errores eorum corrigendi, avertendi illosque debite regendi, a via recta aberrantes reducendi, ut etiam in casu, quo ipsis insciis et ignorantibus aliqua ex concreditis animabus male vivendo pereat, coram Deo inexcusabiles sint, » ob jura et rationes, n. 1, allegatas.

5. *Prudens et utilis modus regendi et corrigendi subditos.* — Porro qualiter, seu quomodo subditi a superioribus prudenter ac utiliter regi et corrigi possint sit, partim jam supra in reg. II, diximus, partim, imo plene

et optime praescribitur in concil. Trident., sess. 13, de Reform., cap. 1, illis huc relatu dignis verbis. « Illud primum eos admonendos censet, ut se Pastores, non percussores esse meminerint, atque ita praesse sibi subditis oportere, ut non in eis domineantur, sed illos tanquam filios et fratres diligant; elabrentque, ut hortando et moneo ab illicitis deterreant, ne ubi deliquerint, debitis eos poenis coercere cogantur. Quo tamen si quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa Apostoli eis ab eis servanda praecipio; ut illos arguant, obsecrent, increpent in omni bonitate et patientia; cum saepe plus erga corrigendos agat benevolentia quam austeritas, plus exhortatio quam comminatio, plus charitas quam potestas. Sin autem ob delicti gravitatem virga opus fuerit, tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia iudicium, cum lenitate severitas adhibenda est; ut sine asperitate disciplina populi salutaris ac necessaria conservetur, et qui correcti fuerint, emendantur; aut si resipiscere noluerint, caeteri salubri in eos animadversionis exemplo, a vitis deterreantur: cum sit diligentis et pii simul pastoris officium, morbis ovium levia primum adhibere fomenta; post, ubi morbi gravitas ita postulet, ad aciora et graviora remedia descendere; sin autem ne ea quidem proficiant illis submovendis, caeteras saltem oves a contagionis periculo liberare. Cum igitur rei criminum plerumque ad evitandas poenas et episcoporum subterfugienda iudicia, querelas et gravamina simulent, et appellationis diffugio iudicis processum impediunt, ne remedio, ad innocentiae praesidium instituto, ad iniquitatis defensionem abutantur, atque ad huiusmodi eorum calliditati et tergiversationi occurratur, ita statuit et decrevit. In causis visitationis et correctionis, sive habilitatis, necnon criminalibus, ab episcopo seu illius in spiritualibus vicario generalis, ante definitivam sententiam ab interlocutoria, vel alio quocunque gravamine, non appelletur, etc. nec episcopus seu vicarius appellationi huiusmodi, tanquam frivola, deferre teneatur; sed ea, ac quacunque inhibitione ab appellationis iudice emanata, necnon omni stylo et consuetudine, etiam immemorabili, contraria non obstante, ad ulteriora valeat procedere; nisi gravamen huiusmodi per definitivam sententiam reparari, vel ab ipsa definitiva appellari non possit: quibus casibus sacrorum et antiquo-

rum canonum statuta illibata persistent. » Quamvis enim hic corrigendi modus specialiter praescriptus sit episcopis, tamen etiam aliis praelatis, et superioribus ecclesiasticis, servatis servandis, communiter merito adaptatur.

6. *Ignorantia vere invincibilis excusat pastorem.* — Quæritur II. An et quas fallentias patiatur hæc Regula? Resp. abstrahendo ab aliis, etiam sequentes: Et quidem fallit primo, in casu quo superior invincibiliter ignorat, subditum in occulto male vivere et perire; quia sicut juxta communem theologorum vere invincibilis ignorantia facti in omnibus tollit voluntarium, et a culpa excusat, sic etiam in hoc.

7. *Sicut et si sua facit, et tamen ovis perit.* — Fallit secundo in casu, quo superior moneo, corrigendo, puniendo, quæ potuit et debuit, fecit, et tamen subditus in mala vita perseveravit et perit, quia in tali casu contra subditum incorrigibilem merito pro sua excusatione utitur verbis Osee XIII, 9. *Perditio tua, Israel: tantummodo in me auxilium;* et Jerem. LI, 9. *Curavimus Babylonem, et non est sanata.* Dummodo talem, si communitati scandalosus est, tanquam ovem scabiosam, ne alios inficiat, competentibus mediis a communitate amoveat, uti ex officio tenetur.

REGULA XI.

INDIGNUM EST, ET AB ECCLESIAE ROMANAE CONSUE-
TUDINE ALIENUM, UT PRO SPIRITUALIBUS FAC-
ERE QUIS HOMAGIUM COMPELLATUR.

1. *Homagium aliud proprie seu stricte tale.* — Quæritur I. Quomodo hæc regula intelligenda, et quis proprius illius sensus sit? Ante responsionem notandum, homagium varie, praecipue vero bifariam sumi, proprie videlicet seu stricte, et improprie. Homagium proprie seu stricte tale est juramentum, quo quis alicui tanquam territorii domino spondet et jurat subjectionem et obedientiam quoad certas operas et bona temporalia, utque vasallum, et quasi homo illius, cui jurat. *Homagium enim quasi hominis agium dicit;* quia ligat, seu obligat hominem illi, cui homagium seu juramentum praestat; gloss. in Clement. 2, de Re judicat. et ibi Abbas, n. 6; Vivianus, de Reg. jur. in fine. et alii communiter.

2. *Aliud improprie tale.* — Homagium improprie tale est juramentum fidelitatis, obe-

dientiae et reverentiae, quod clerici post adeptam aliquam spiritualem dignitatem vel beneficium praestare tenentur episcopis, quibus tanquam propriis praelatis, superioribus et dominis suis, patribusque spiritualibus fidelitatem, obedientiam et reverentiam specialiter debent, c. Nullus. 5, de Jurejur. et c. gravem 15, de Excess. praelat. ubi Papa graviter punit archidiaconum, quod post praestitum episcopo homagium, illum pro domino suo agnoscere recusavit. Hoc notato.

3. *Regula loquitur de homagio proprietati.*

Verus regulae sensus quis? — Resp. regula 11, intelligenda est de homagio proprie et stricte tali, quo alicui juratur et spondetur obedientia et subjectio quoad praestanda temporalia, ut proprius illius sensus sit: « Nullus potest pro beneficio, seu pro illius collatione aut nominatione, vel presentatione ad aliud, nec pro alia quacunque re spirituali compelli ad praestandum homagium proprie tale, nec illud ultro deponere. » Ratio est, quia hoc ipso, quod per homagium proprie tale spondeantur temporalia, nec collator, nec patronus sive ecclesiasticus sive saecularis pro beneficio, nec quis alius pro alia re spirituali tale homagium exigere, nec quis ultra illud praestare potest sine labe simoniae, quæ semper committitur, quoties datur, vel promittitur temporale pro spirituali, prout amplius dictum lib. V, tit. III. de Simonia: et textu claro c. Ex diligenti, 17, de Simonia. Ubi de homagio proprio specialis dispositio habetur, et in sumario breviter adducitur illis verbis: « Pro habendis spiritualibus homagium facere, simoniacum est; cum, ut textus ait, hoc praestare divinis et humanis legibus contraire noscatur. »

4. *Homagium improprie licet praestare et exigere pro spiritualibus.* — Aliter res se habet in homagio improprie tali n. 2, declarato, quia vi hujus nullus obligatur ad munus et obsequium temporale, ad quod alias de jure vel consuetudine non tenetur, sed ad fidelitatem, obedientiam in spiritualibus non tam personae, quam dignitati exhibendam, quod utique simonia caret, et non tantum licitum, sed et obligatorum est, arg. cit. c. gravem. 15, de Jurejur. juncto concil. Trident., sess. 24, de Reform. c. 12, et c. Ego N. episcopus. 4, de Jurejur. ubi formula huiusmodi homagii et professionis praescribitur.

5. *Etiam temporalia, quæ alias de jure debentur, exigere et praestare licet pro spiritualibus.*

bus. — Nec valet obijcere contra sensum regulæ, quod cit. c. *Episcopus*. 4, de *Jurejur.* in forma homagii et professionis episcopis ibidem præscripta. Inter alia episcopus etiam ita juret, et se obliget: « Legatum apostolicæ Sedis, quem certum esse cognovero, in eundo et redeundo honorifice tractabo, et in suis necessitatibus adjuvabo; » quæ temporalia esse nemo dubitat. Resp. enim, episcopos ad præfata legatis apostolicis præstanda alias jam de jure obligatos esse, consequenter non nisi ea, quæ de jure debita, et juri insunt, promittere: quæ autem sic insunt, in juramento exprimi, et a recipiente spiritualia sine labe simoniæ promitti possunt c. *Significasti*. 4, de *Elect.* et ibi gloss. *Conditione*. Barb. ibid. n. 2.

6. *Clerici propter feuda sæcularia, quæ habent, homagium proprie tale præstare possunt et debent.* — Quæritur II. An? et quas fallentias habeat regula XI. Resp. Docere quidem aliquos, hanc regulam in feudis fallere, utpote propter quæ etiam clerici homagium proprie tale domino directo præstare possunt et debent arg. c. *Cæterum*. 5, de *Judic.* et c. *Ex transmissa*. 6, de *foro compet.* Verum quia feudatarii clerici homagium non præstant pro re spirituali, sed pro temporalis, pro bonis videlicet temporalibus, clerico sive regulari, sive sæculari, seu eorum ecclesiæ aut monasterio in feudum concessis, indeque agunt, ad quæ alias de jure tenentur, contra regulam nostram minime agunt, consequenter in casu feudi regulam fallere dicendum non est: de cujusmodi feudis amplius diximus lib. III, tit. XX, § 2, n. 51.

CAPUT II.

De regulis juris in sexto.

REGULA I.

BENEFICIUM ECCLESIASTICUM NON POTEST LICITE SINE INSTITUTIONE CANONICA OBTINERI.

1. *Quid? et quotuplex sit beneficium?* — Quæritur I. Quomodo hæc regula intelligenda et quis genuinus illius sensus sit? Ante Responsionem notum supponimus prius ex lib. III, tit. V, de *Præbend. et dignit.* quid, et quotuplex sit beneficium: siquidem juxta

dicta ibidem n. 6. Beneficium ecclesiasticum proprie dictum, est: « Jus perpetuum percipiendi fructus ex bonis ecclesiasticis propter aliquod officium spirituale, auctoritate ecclesiastica constitutum; » quæ definitio n. 7, et seqq. ibidem plene declaratur. Beneficium sic definitum multiplex est, veluti episcopatus, abbatia, præpositura, decanatus, personatus, canonicatus, parochia, vicaria perpetua, varia alia beneficia simplicia, etc., de quibus cit. lib. III, tit. V, §§ 2 et 3.

2. *Institutio beneficii alia proprie talis et stricte accepta.* — Notum supponimus ulterius ex tit. VII, de *Institution.* § 1, quid, et quotuplex sit institutio: Hæc enim juxta dicta ibidem n. 2, late et proprie seu stricte sumi potest. Proprie sumpta est concessio beneficii per superiorem ecclesiasticam facta alicui ad præviam præsentationem patroni: prout cit. loc. n. 3 et 4, amplius diximus.

3. *Alia late sumpta.* — Institutio late sumpta comprehendit sub se omnem modum, quo legitime et canonice confertur et acquiritur beneficium ecclesiasticum sive per electionem rite celebratam et confirmatam: sive per postulationem admissam: sive per præsentationem a patrono factam cum institutione subsequente: sive per liberam collationem sive per permutationem interveniente legitima auctoritate. Et de hac institutione in lato sensu sumpta intelligenda venit regula nostra uti loc. cit. § 1, n. 1, jam diximus et probavimus.

4. *Late sumpta alia collativa, seu verbalis: alia corporalis seu realis, quæ etiam investitura dicitur: alia auctorizabilis.* — Ubi etiam n. 3, et seq. ulterius diximus, probavimus et explicavimus qualiter institutio adhuc sit triplex, collativa, nempe corporalis seu realis, et auctorizabilis. Collativa est (quam alii etiam verbalem appellant) per quam uno ex num. præc. dictis modis rite confertur beneficium. Corporalis, seu realis est ipsa inductio in possessionem beneficii, quia mediante illa post jam factam institutionem collativam seu verbalem datur vera realis possessio beneficii prius legitime collati, quæ etiam *Investitura* seu *installatio* vocatur. Auctorizabilis est, qua confertur cura animarum in beneficio curato.

5. *Institutio canonica, quid?* — Porro institutio debet esse vere canonica: id est, juxta præscriptum sacrorum canonum facta; sicut enim legitimum dicitur, quod legibus conformis est, sic *Canonicum* vocatur, quod juxta

sacros canones fit. Requiritur autem sacri canones ad institutionem canonicam tria, videlicet ut fiat sine vitio conferentis, recipientis, et formæ: seu ut in conferente beneficium adsit legitima potestas, sive jus conferendi illud: et in recipiente habitus, seu ne sit inhabilis ad recipiendum beneficium: ac ut debita a jure, vel consuetudine aut peculiari locorum statuto præscripta servetur forma, prout amplius diximus loc. cit. num. 10, et seqq. Quomodo autem ad quamvis institutionem canonicam requiratur forma, quis gaudeat potestate eligendi, postulandi, beneficii conferendi, etc., et quinam habiles vel inhabiles sint ad illud recipiendum plene diximus, lib. I, tit. V, de *Postulat.*; item, tit. VI, de *Electione*; tit. XIV, de *ætate et qualitate præficiendorum*; item, lib. III, tit. V, de *Præbend. et dignit.* His præsuppositis.

6. *Quis sit verus sensus regulæ?* — Resp. ad quæstionem num. 1, positam: Regula I, intelligenda est de quovis beneficio proprie tali, et institutione late quidem sumpta, semper tamen vere canonica, ita ut verus ac genuinus illius sensus sit: « Nullum beneficium proprie dictum licite obtineri potest sine institutione vere canonica, seu juxta canones facta, tali nempe, in qua nec ex parte conferentis, nec ex parte recipientis beneficium, nec ex parte formæ reperitur vitium seu defectus. » Ratio est, quia institutio canonica quasi ostium reputatur, unde legitimus patet accessus ad beneficia ecclesiastica: per quod ostium si quis non intrat, et cui verus ostiarius, id est potestate beneficium ecclesiasticum conferendi præditus, et Ecclesiæ prælatus, servata forma et regulis canonicis, non aperit, ille aliunde ascendit, et tanquam turacatro reputatur, *Joan.*, x, 1, uti cum aliis in hanc regulam bene discurrit Vivianus. Aliam, eamque solidam ex jure affert rationem Strein, *Hanc reg.*, num. 3, quia alias si beneficium, et fructus ex bonis ecclesiasticis sine canonica institutione et jure requisitis obtineri possent, « plurimæ in Ecclesia perturbationes, imo ruina sanctæ religionis oriretur. » Can., *Quoniam invest.*, 13, can. 16, q. 7.

7. *Declaratur exemplis ex jure desumptis.* — Declaratur sensus regulæ exemplis ex jure desumptis: sic enim 1, quia ex parte conferentis defectus est, ab excommunicato vel suspensio beneficium obtineri nequit, cum potestate conferendi illud, licet alias sibi

competente, tandiu careat, quandiu excommunicatus existit, arg. c. *Conquerente*, ib., de *Offic. judic. ord.*, et c. *Novit*. 4, de *His, quæ fiunt, et a prælat.* 2, quia ex parte recipientis defectus est, beneficium obtineri non possunt illicite nati, infames, hæretici, infideles, uxorati, bigami, debita ætate carentes, etc., quia hi omnes de jure inhabiles sunt ad recipiendum beneficium, uti jam diximus, lib. I, tit. XIV, de *Ætate et qualitate præficiendorum*. Ubi n. 2, universalem attulimus rationem ex epist. S. Clementis ad S. Jacobum fratrem Domini scripta, et relata can. *Tales* 4, dist. 23, illis verbis: « Melius est enim paucos habere ministros, qui possunt digne opus Dei exercere, quam multos inutiles. » 3, quia ex parte formæ est defectus, si præscriptus modus a jure c. *Quia propter*. 42, de *Elect.* non servatur, invalida est electio, prout fuse diximus, lib. I, tit. VI, de *Elect.*, § 5, a n. 108. Sic sexcenta alia in jure reperiuntur exempla, ex quibus patet, quod si ob defectum conferentis, recipientis vel formæ, institutio canonica fieri nequeat, beneficium obtineri non possit.

8. *Beneficium obtineri nequit per liberam in alium cessionem, vel mutationem cum illo privata auctoritate.* — Ex quibus inferunt doctores, beneficium etiam licite obtineri non posse libera in alium cessione, vel permutatione cum alio propria beneficiatorum auctoritate c. *Admonet*. 4, de *Renunt.*, c. *Quæsitum* 5, de *Rerum permut.* Neque transactione propria dicta sive onerosa, vel alia pactione, quæ a jure tanquam simoniacæ reprobantur, consequenter canonica institutione carent, c. *Constitutus*, 4, et c. *Super eo*, 7, de *Transact.* et c. fin. de *Pactis*.

9. *Solvitur objectio.* — Nec valet contra hactenus dicta obijcere c. *Quoniam de Magistris*, ubi decernitur, « ut magistris, qui clericos et pauperes scholares gratis docent, competens aliquod beneficium præbeatur; » ergo etiam alio modo, quam institutione canonica beneficium obtineri potest. Resp. enim, beneficium hic large sumi, non pro jure perpetuo percipiendi fructus ex bonis ecclesiasticis, sed pro ipsis nudis fructibus, qui tandiu dari decernuntur, quandiu magister docet: vel si magister est clericus, et ei beneficium proprium confertur, non decernitur, ut ei sine institutione canonica conferatur.

10. *Regula fallit primo in casu, quo Papa dispensat, Papa potest in toto jure dispensare.*